

SAMUEL BECKETT

ČEKÁNÍ NA GODOTA

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

- VLADIMÍR: Je mi jasný, co to je. Vím přesně, co se stalo.
ESTRAGON: To všechno jsou...
VLADIMÍR: Jednoduchý jak facka. Někdo přišel, sebral tvoje boty a nechal tu svý.
ESTRAGON: Proč by to dělal?
VLADIMÍR: Tyhle mu neseděly. Tak sebral tvoje.
ESTRAGON: Ale moje byly malý.
VLADIMÍR: Tobě. Jemu ne.
ESTRAGON: Jsem unavenej. *(Pauza)* Pojď pryč.
VLADIMÍR: Nemůžeme.
ESTRAGON: Proč?
VLADIMÍR: Čekáme na Godota.
ESTRAGON: Máš pravdu. *(Pauza)* Co budeme dělat?
VLADIMÍR: Nic. Co jinýho.
ESTRAGON: Ale já už nemůžu.
VLADIMÍR: Chceš ředkvičku?
ESTRAGON: Nic jinýho není?
VLADIMÍR: Ředkvička nebo brukev.
ESTRAGON: Mrkev už není?
VLADIMÍR: Ne. Ostatně to s těma mrkvema přeháníš.
ESTRAGON: Tak mi dej ředkvičku.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Část je z druhého jednání, kdy ústřední dvojice řeší, či jsou boty, které ležely pod stromem. V prvním jednání i zde pojídají zeleninu.

- hra má dvě dějství, druhé dějství variuje dějství první

Estragon (zvaný též Gogo) sedí u venkovské cesty a nejde mu zout bota. Přichází Vladimír (zvaný též Danda), vyzvídá, kde Estragon byl, a konstatuje, že je dobře, že se vzájemně znají. Estragon se konečně zuje a Vladimír vypráví o evangelistech, aby oběma ukrátil čas. Estragon chce odejít, ale Vladimír ho zastaví, vždyť tu přece čekají na Godota. Má přijít v sobotu po práci ke stromu, ale ani jeden z mužů si není jistý, zda je sobota. Při čekání se pohádají a uvažují nad oběšením na stromě. Nakonec dojdou k závěru, že by jim měl poradit Godot. Nevzpomínají si, co mu to vlastně chtěli. Pojídají mrkev a brukev, když na scénu přijde Pozzo vedoucí na provaze Luckyho. Pozzo se k Luckymu chová jako ke zvířeti, dává mu příkazy. Vladimír a Estragon Luckyho zkoumají a litují ho. Pozzo mezitím dojedl kuře a Estragon má zájem o zbylé kosti. Spokojeně je okusuje a poté si dávají dýmku. Mužům je divné, proč Lucky stále drží kufry a neodloží si je. Pozzo jim vysvětlí, že se mu Lucky snaží zavděčit. On se ho chce ale po 60 letech služby zbavit. Pozzo se nechává přemlouvat, aby ještě zůstal, i když už je pozdě večer. Nudí se a Pozzo se snaží vymyslet zábavu. Chce jim ukázat, že Lucky tančí a umí i myslet, když se mu nasadí klobouk. Vladimír mu ho tedy nasadí a s Estragonem se zaujetím poslouchají jeho intelektuální monolog, zatímco Pozzo úpí. Konečně se mu podaří Luckymu klobouk strhnout a rozdupat ho. Poté Pozzo shání hodinky, nenajde je, ale odchází. Estragon a Vladimír řeší,

zda už Pozza s Lucky neviděli někdy dřív. Na scénu přichází Chlapec a sděluje, že pan Godot vyřizuje, že přijde určitě zítra. Nastává noc a oba muži se odcházejí schovat.

Druhý den navečer si Vladimír pod stromem zpívá, když přijde Estragon. Dohadují se, zda by jim jednomu bez druhého bylo líp. Estragon si nepamatuje na Luckyho a Pozza, Vladimír mu to připomíná. Estragon se hádá, že tu včera nebyli, ale usvědčují ho boty, které včera nechal pod stromem. Tvrdí, že nejsou jeho. Poté na stromě objeví Luckyho klobouk, který Vladimír vymění za svůj. Chvilí si mezi sebou mění tři klobouky, načež si chtějí ukrátit čas hrou na Luckyho a Pozza. Během hry Estragon odejde. Vrací se udýchaný, prý jsou obklíčeni. Chtějí utéct, ale zase se pohádají. Na scénu vstupují Lucky a Pozzo, který oslepl. Válí se na zemi a potřebuje vstát, ale Estragon ani Vladimír mu nehodlají pomoci, pokud jim nedá kost jako včera. Dobírání si jeden druhého i přítomnost Luckyho a Pozza je jim celkem vhod, alespoň si zkrátí čas, než dorazí Godot. Nakonec se na zemi válí všichni. Estragon a Vladimír postaví Pozza konečně na nohy. Ten se vyptává, kde je a proč mu Lucky neodpovídá. Vyplyne, že je němý. Ani Pozzo si nepamatuje, že by tu včera byli, a brzy odcházejí. Když Estragon usne, Vladimír přemýšlí nad tím, jak vše pomíjí. Přichází stejný Chlapec jako včera a i tentokrát nese zprávu, že pan Godot dnes nepřijde. Estragon se probouzí a znovu oba uvažují nad sebevraždou – oběšením na stromě. Chtějí odejít, ale dál sedí pod stromem...

- **téma a motiv**

téma: vlastnictví bot, čekání na Godota, požívání zeleniny
motivy: boty, ředkvička, brukev, mrkev, Godot

- **časoprostor**

prostor: Francie; místo u cesty, kde je strom
čas: po roce 1900

- **kompoziční výstavba**

Hra se skládá ze dvou jednání, obě jednání jsou si podobná.
Úryvek se skládá z 20 replik.

- **literární forma, druh a žánr**

drama, absurdní drama, drama

- **vypravěč**

Vypravěč se v dramatu neprojevuje. V textu se objevují scénické poznámky, zde dvakrát (*Pauza*).

- **postava**

Vladimír – ten, který víc trvá na čekání na Godota, je méně zapomnětlivý a méně ospalý
Estragon – zapomnětlivý (zapomněl, proč a na koho čekají, i na setkání s Pozzem), věčně hladový, usíná, nosí boty, které mu jsou malé

Pozzo – podřídil si Luckyho; jde, ale neví, kam; později slepý

Lucky – sluha Pozza, málomluvný, později hluchý

- všichni čtyři nosí buřinku, víc o jejich vzhledu nevíme

Chlapec – objevuje se na konci prvního i druhého obrazu, je stejný, ale tvrdí, že to není on, kdo přišel včera; přináší zprávy od pana Godota

- **vyprávěcí způsoby**

- pouze přímé řeči dvou hlavních postav

- **typy promluv**

Dialog Vladimíra a Estragona.

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

Je mi jasný, Jednoduchý jak facka., nechal tu svý, byly malý, Jsem unaveněj., Co jinýho., s těma mrkvema nespisovné výrazy
To všechno jsou... apoziopse (nedořčenost)

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

Ale moje (boty) byly malý.; Pojď pryč. - Nemůžeme. - Proč? - Čekáme na Godota.; Ředkvička nebo brkev. - Mrkev už není? absurdita
Co budeme dělat? řečnická otázka
Chceš ředkvičku? řečnická odpověď

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

20. století

Samuel Barclay Beckett (1906–1989)

- [bekit], Ir, avantgardní dramatik a prozaik, básník, divadelní režisér, esejista
- představitel absurdního dramatu
- jeden z nejvýznamnějších spisovatelů 20. století
- narodil se v protestantské rodině, otec zeměměřič, matka zdravotní sestra, měl staršího bratra
- studoval střední školy v Dublinu a na Trinity College, poté studoval práva, angličtinu, francouzštinu a italštinu
- během studií byl výborným hráčem kriketu
- rok pracoval jako učitel v Belfastu, poté přednášel angličtinu ve Francii na Sorbonně
- zde byl představen spisovateli Jamesi Joyceovi
- po návratu rok učil, od r. 1931 byl spisovatelem z povolání
- trpěl depresemi, pobýval v psychiatrické léčebně
- po propuštění cestoval po Evropě
- r. 1938 ho do hrudníku bodnul útočník (známý pasák), Beckett upustil od obvinění
- během 2. sv. v. byl v protifašistickém odboji, prchnul na jih Francie a pracoval jako zemědělec
- po válce pracoval pro Červený kříž a natrvalo se usadil v Paříži
- lépe se mu psalo a myslelo ve francouzštině
- psal pro rozhlas a televizi
- r. 1969 získal Nobelovu cenu, cenu přijal, ale nepřevzal ji (nechtěl být populární)
- získané peníze prý věnoval chudým umělcům
- r. 1961 se oženil s pianistkou Suzanne, zemřela r. 1989
- zemřel v nemocnici na konci roku 1989 na následky dýchacích obtíží, je pohřben v Paříži

- využívá černý humor, tragikomiku
- psal anglicky, později více francouzsky, díla překládal do druhého jazyka
- počáteční práce jsou ovlivněny Jamesem Joyceem
- v dílech se objevují narážky na Danta, Descarta, Joyce

poezie:

Děvkostop – sbírka, hlavní hrdina René Descartes

Mirlitonades, Společnost, All Strange Away

eseje:

Proust

próza:

Víc píchanců než kopanců – román

Murphy – hrdina se rozhoduje mezi milenkou (prostitutkou) a útekem do vlastního světa

Watt – poslední román napsaný anglicky

Molloy, Malone umírá, Nepojmenovaný – volná románová trilogie

Jak to je – poslední dokončený román

drama:

Konec hry, Akt beze slov, Poslední páska, Šťastné dny, Ne já, Nyní

Katastrofa – 1984, napsáno pro Václava Havla, o výsleších disidentů

- **literární / obecně kulturní kontext**

Absurdní literatura

- od 50. let 20. stol.
- především drama, protože je přesvědčivější, v textu by absurdní situace tolik nevyzněly
- principy absurdity najdeme už u Kafky nebo Camuse

rysy:

- bezmocný člověk má absurdní životní pocit, jeho život nemá smysl
- hrdina není schopen komunikace, trpí pocitem odcizení
- nesouvislý děj
- jednání postav je nepředvídatelné – rozhovory jsou bez logiky
- jazyk ztrácí sdělovací funkci, je devalvován

Alfred Jarry (1873–1907)

hra *Král Ubu*

Václav Havel (1936–2011)

- jeden z nejvýznamnějších představitelů absurdního dramatu
 - zástupce východoevropské linie absurdní tvorby – poznamenáno komunismem
 - = absurdní hry jsou věrným obrazem oné doby
 - inspirován každodenní rutinou
 - postavy „stupidně žvaní“, slovní zásoba je malá
- Audience, Vernisáž, Zahradní slavnost*

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

neurčuje se

- **vysvětlení názvu díla:**

Čekání na Godota – hlavní hrdinové Vladimír a Estragon stále čekají na příchod Godota

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Dílo je stále aktuální. Lidé stále na něco čekají a jsou nespokojeni se svým životem, jen si zkracují čas.

- **pravděpodobný adresát:**

Adresátem je osoba, která je schopna si uvědomit, jak absurdní je lidské existence.

Adresátem je spíše starší člověk (mladší čtenář nebude chápat některé narážky).

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Hra byla napsána ve francouzštině od října 1948 do ledna 1949, vydána byla roku 1952, premiéru měla roku 1953. Do angličtiny byla přeložena roku 1955. V Paříži byla přijata se sporným úspěchem, v Londýně byl ohlas spíše negativní. Velmi úspěšná byla v USA a Německu.

Díky této hře je její autor celosvětově proslulý.

- **tematicky podobné dílo:**

Václav Havel – *Audience*: absurdní drama

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatisací:**

Hru hrálo např. Národní divadlo (David Matásek, David Prachař, Ondřej Pavelka, Jan Kačer).

V současné době se hra hraje v Ostravě v Divadle Petra Bezruče, představení je již rok vyprodané.